

Aktivistkit 2022

Rätten till tillgänglig och begriplig information

En verktygslåda för FUB:s lokalföreningar och länsförbund inför Aktivistveckan 2022.

INNEHÅLL**SIDA**

Aktivistveckan 2022

3

Årets tema

4

Vad säger lagen?

6

Maxa tillgängligheten

8

Frågor till en politiker

9

Förslag på frågor att lyfta

10

Förslag på aktiviteter

11

Ung i FUB om årets tema

13

*"Det är alltid viktigt
att kunna hitta och förstå information.
Speciellt under större, viktiga händelser i samhället
eller vid krissituationer!"*

– Marcus Petersson, Ordförande Inre Ringen Sverige

Aktivistveckan 2022

Årets tema: Rätten till tillgänglig och begriplig information

Vad är Aktivistveckan? FUB:s Aktivistvecka är en årlig, nationell vecka för engagemang, aktivism och gemenskap. FUB och Inre Ringen är viktiga röster för att alla med intellektuell funktionsnedsättning (IF) ska kunna leva ett gott liv och vara delaktiga i samhället. Under Aktivistveckan går vi samman för att tillsammans informera och utbilda om frågor som är viktiga för personer med IF. Ni kan under Aktivistveckan ha en aktivitet, eller flera! Alla lokalföreningar och länsförbund är välkomna att delta utifrån sin egen förmåga.

Vad är aktivism? Aktivism är när individer och/eller grupper gör aktiviteter för att påverka och skapa förändring i samhället. Det kan till exempel handla om att försöka påverka politiker och beslutsfattare eller att skapa opinion. Att skapa opinion betyder att man försöker stärka sin egen röst genom att gå ihop med andra som också tycker att något i samhället behöver förändras. Ju fler vi är som går ihop - desto starkare blir våra röster.

När är Aktivistveckan? Årets Aktivistvecka är 3-9 oktober 2022 och sker överallt i landet.

Vad finns i det här aktivistkitet? I det här dokumentet har vi samlat information kopplat till årets tema. Vi ger förslag på frågor att ställa till en region- och kommunpolitiker och Ung i FUB inspirerar till olika övningar. För tips på fler medlemsaktiviteter, vänligen se information under "Bilagor" på www.fub.se/aktivistveckan.

Använd gärna Aktivistkitet under hela året, inte bara under Aktivistveckan!

Rätten till tillgänglig och begriplig information

De mänskliga rättigheterna gäller lika för alla.

En av dessa rättigheter handlar om rätten till information

- att alla människor har rätt att få tillgänglig och begriplig information.

Det är en förutsättning för att kunna vara delaktig i samhället.

All information som handlar om hur samhället fungerar ska finnas på lättläst svenska, inläst och med bildstöd.

Nästan varannan vuxen person i Sverige har någon form av lässvårighet.

En person med lässvårighet kan ha en NPF-diagnos, intellektuell funktionsnedsättning, afasi, dyslexi eller autism.

Personer som inte har svenska som modersmål behöver också enklare språk för att kunna ta till sig informationen.

I år är det val i Sverige.

Många personer med IF röstar inte.

En anledning är att det inte finns lättläst information om Sveriges politik.

Många personer med IF får inte begriplig information

om hur det går till att rösta eller vad partierna tycker.

Det gör det svårt för personer med IF att vara engagerade i politik.

Därför går vi samman i hela FUB under Aktivistveckan 2022

för att lyfta rätten till tillgänglig och begriplig information.

I årets Aktivistkit finns information om årets tema, och vad lagarna säger om detta.

Vi tipsar om frågor ni kan ställa till er kommun och vad som kan vara bra att tänka på när ni själva ska skriva lättläst.

Ni är välkomna att använda alla tips utifrån era egna förutsättningar

- kom ihåg att **allt** engagemang är **bra** engagemang!

Tillgänglig information

Det måste gå att **hitta** informationen.

- Rätt information till rätt målgrupp, vid rätt tillfälle.
- Informationen på lättläst ska vara relevant.
- Information på lättläst ska vara aktuell.

Begriplig information

Det måste gå att **förstå** informationen.

För att information ska vara lätt att förstå behövs:

- Kunskap om vad läsarna kan ha svårt med.
- Lättläst/begriplig text.
- Foton som förklarar, inte förvirrar, och bildstöd.
- Tillgänglig formgivning.
- Uppläsning.

Mer om att skriva lättläst: www.fub.se/skriv-lattlast.

När behövs lättläst?

För många personer med IF behövs begriplig information i de flesta sammanhang, men särskilt viktigt är det i:

- kontakt med myndigheter (Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen t.ex.).
- LSS-beslut och annan information från LSS-handläggaren.
- kallelser från vården (t.ex. till mammografi).
- krissituationer (coronapandemin, kriget i Ukraina).
- nyheter från kommunen.

Informationen ska gå att hitta, läsa och förstå!

Hur ser det ut i er kommun?

Har kommunens webbplats alla relevanta texter på lättläst?

Vad säger lagen om rätten till tillgänglig information?

Offentliga aktörer (verksamheter inom hälso- och sjukvård, utbildning, kollektivtrafik, infrastruktur m.m.) är enligt lag skyldiga att se till att medborgarna har tillgång till tillgänglig information. Det står skrivet i både Funktionsrättskonventionen och Agenda 2030. Diskrimineringslagen fastslår också att bristande tillgänglighet är en diskriminering. Nedan förklarar vi artiklarna närmare.

Funktionsrättskonventionen

Artikel 9 - Tillgänglighet

All offentlig kommunikation ska vara tillgänglig. Alla ska kunna ta del av allmänna handlingar. Detta innebär att dessa ska kunna tillhandahållas i tillgängliga format, exempelvis lästlöst, talande text med mera. Information på internet ska göras tillgänglig.

Staten har ett ansvar för att verka för att privata aktörer gör alla sina tjänster som riktar sig till allmänheten tillgängliga kommunikativt.

Artikel 21 - Tillgång till information

Personer med IF ska på lika villkor som andra kunna utöva sin yttrandefrihet och åsiktsfrihet samt att ha lika tillgång till information.

Personer med IF ska på lika villkor kunna söka, ta emot och sprida information genom alla former av kommunikation. Staten ska erkänna och främja användning av teckenspråk.

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling

Mål 16 - Fredliga och inkluderande samhällen

Samhället ska vara inkluderande för alla, oavsett funktionsförmåga. Alla ska kunna vara delaktiga i samhället vilket kräver att information ska finnas tillgängligt på ett sätt som alla människor förstår. Tillgång till information är en rättighet och grundläggande för möjligheten att vara med och påverka samhället.

Diskrimineringslagen

4. § 3 Bristande tillgänglighet

Bristande tillgänglighet är en form av diskriminering. Det kan när en verksamhet inte genomför åtgärder för att en person med funktionsnedsättning ska kunna få tillgång till eller delta i verksamheten.

Språklagen

11 § "Klarspråksparagrafen"

Språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt. Enligt språklagen är det alltså ett krav att myndigheter, kommuner, regioner och andra offentliga aktörer använder klarspråk. Det betyder att myndigheten och andra ska undvika svåra meningsstrukturer, gamla uttryck, förkortningar och facktermer som mottagaren inte förstår.

Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service, DOS

10 § Tillgänglighetskrav

All digital service av en offentlig aktör ska följa tillgänglighetskraven. Det betyder att alla offentliga aktörer har ansvar att se till att personer med funktionsnedsättning kan ta till sig den information som ges i digitala kanaler som på webbplatser och i appar. Offentliga aktörer ska följa kraven för internationell standard för tillgänglig webb (Web Content Accessibility Guidelines, WCAG).

Tips till alla - maxa tillgängligheten!

Behövs verkligen en svårläst version och en lättläst?

FUB:s tips är:

Börja med att så många som möjligt ska kunna förstå all information. Skriv alla texter på lättläst och använd bra foton som förtydligar.

Lägg sedan till:

Ännu mer lättläst för de som behöver det, och inläsning och bildstöd (tex widgetbilder eller pictobilder).

På det sättet kan fler vara delaktiga.

[Länk widget-bilder](#)

[Länk pictogram-bilder](#)

Foto från kursen Anpassad IT

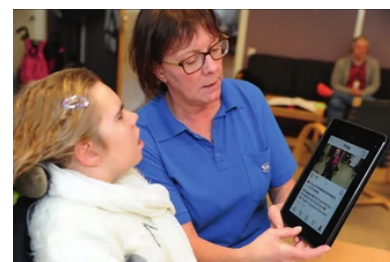
Alla kan inte tala, men alla kan kommunicera – AKK är en mänsklig rättighet!

En del behöver Alternativ och Kompletterande Kommunikation (AKK) för tryggheten att kunna förstå och kunna berätta vad man vill.

Vi kan använda tecken, bilder/foton, symboler eller saker. Men inte minst handlar det om att människor runt en person med flerfunktionsnedsättning är beredda på att tolka, försöka förstå och hitta sätt att kommunicera.

Kommunikationskort

Läsplatta

Läs mer om AKK på www.fub.se/AKK

Frågor till en politiker

Hur kan FUB lyfta frågan om tillgänglig information i hela landet? Prata med era politiker! Här nedan listar vi frågor som är bra att ställa till sina kommun- samt regionpolitiker.

5 frågor till en **kommunpolitiker**:

- Har kommunens webbplats alla relevanta texter på lättläst?
- Skrivs alla LSS-beslut på lättläst? Även informationen om hur man kan överklaga ett beslut?
- SMFOI:s (Svenskar med funktionsnedsättning och internet) undersökningar visar att personer som har gått i särskolan oftare drabbas av digitalt utanförskap. Hur arbetar särskolor i vår kommun med elevernas digitala kompetens?
- Hur har kommunen arbetat för att säkra tillgängliga vallokaler för personer med intellektuell funktionsnedsättning?
- Pandemin blottade stora brister i kompetensen kring anpassade digitala lösningar och digital delaktighet inom LSS verksamheter. Hur arbetar kommunen för att öka personalkompetens inom dessa områden?

5 frågor till en **regionpolitiker**:

- Skrivs vårdens kallelser på lättläst?
- Finns information om vanliga undersökningar (t.ex. mammografi) på lättläst? Finns informationen tillgänglig för de som behöver den?
- Har sjukhus och vårdcentraler tillgängliga skyltar, t.ex. med bildstöd?
- Finns information på lättläst om LSS-insatsen Rådgivning och annat personligt stöd?
- Har regionens webbplats alla relevanta texter på lättläst?

Förslag på frågor att lyfta under Aktivistveckan

Välj en eller flera frågor!

- Hur ser det ut med kompetens om digital delaktighet/digitala anpassningar i kommunens LSS-verksamheter? Om kompetensen är dålig, finns planer för att det ska bli bättre?
- Använder deltagare och personal i LSS-verksamheten digitala verktyg?
- Hur arbetar särskolorna (alla nivåer) med elevernas digitala kompetens och delaktighet?
- Skrivs LSS-beslut på lättläst? Om inte, varför inte?
- Vad gör kommunen, regionen och andra aktörer för att uppfylla Mål 16 om delaktighet i FN:s Agenda 2030?
- Hur tar de hjälp av FUB:s kunskap och erfarenheter?

Förslag på aktiviteter under Aktivistveckan

Välj en eller flera aktiviteter!

Lättläst information på kommunens webbplats

Se efter om kommunen/regionen har bra lättläst information på sin webbplats. Informationen ska vara lätt att hitta och lätt att förstå. Det ska vara information som spelar roll för de som bor i kommunen och informationen ska vara aktuell.

Utvärdera valet

Undersök partierna som ställde upp i valet i kommunen och regionen. Hade de texter på lättläst inför valet? Fanns det tillgänglig information om partiernas arbete på regional och kommunal nivå? Var deras valinformation begriplig?

Inspiration från Falkenberg

Inre Ringen Falkenberg och FUB Falkenberg ville att partierna skulle skriva lättlästa valprogram. Därför mejlade de alla partier i Falkenberg och erbjöd sin hjälp!

Socialdemokraterna ville gärna ha hjälp. Inre Ringen Falkenberg har läst deras lättlästa valprogram och gett synpunkter. De tog till sig av synpunkterna, men det kan fortfarande bli bättre, berättar FUB Falkenberg.

Kristdemokraterna har nu ett lokalt valprogram på lättläst. Centerpartiet tycker att det ska finnas ett lättläst valprogram.

Lokalföreningen har haft ett möte med Vänsterpartiet och arbetat med deras valprogram på lättläst.

Liberalerna, Moderaterna, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna har inte svarat.

Tillgängliga vallokaler

Efter valet - fanns det möjlighet att få LSS-insatsen ledsagning för att kunna ta sig till vallokalen på valdagen? Hur tillgänglig var vallokalen?

Informera om vikten av tillgänglig information

Ordna en träff med kommunens/regionens kommunikatörer för att prata om behovet av information på lättläst.

I böckerna "*Nå fler med dina texter*" av Ylva Bjelle och "*19 råd för att skriva begripligt*" av projektet Begriplig text, finns mycket information att hämta.

Skicka ett medborgarförslag

Medborgarförslag är ett förslag om att förändra eller förbättra något inom stadsdelsnämndens eller kommunens ansvarsområde, exempelvis verksamheter för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Ett medborgarförslag ska vara ett konkret förslag på något som du vill förändra i din kommun. Förslaget måste röra kommunens verksamhet eller ansvarsområde.

[Se exempel på medborgarförslag här, fub.se/medborgarforslag.](https://fub.se/medborgarforslag)

Kontakta media

Berätta om vad ni hittat och ert arbete för lokaltidningen, eller lokala radio eller teve.

Ung i FUB om rätten till tillgänglig information

Tillgänglig information betyder att man förstår det som man läser, ser eller lyssnar på.

Vad som är tillgänglig information kan se olika ut för olika personer.

Ung i FUB tycker att alla människor ska få information på det sätt som passar dem bäst.

Ung i FUB har arbetat med tillgänglig information genom att till exempel skriva på lättläst och lättare svenska.

Det tycker vi är viktigt!

Om man är med i en samtalsgrupp som till exempel Ung i FUB är det viktigt att prata om vad tillgänglig information betyder för deltagarna i gruppen.

Därför har vi tagit fram några påståenden som ni kan ställa till varandra för att prata om tillgänglig information.

Ung i FUB är Riksförbundet FUB:s ungdomsnätverk för medlemmar i åldrarna 15-30 år.

Läs mer på www.ungifub.se

Övning

Tre hörn - Prata om tillgänglig information

Metoden prata om tillgänglig information låter deltagarna prata om varför det är viktigt för dem med tillgänglig information.

Att förbereda innan:

- Läs igenom påståendena som finns längre ned det här dokumentet.
- Skriv tre olika lappar. På den **första** lappen ska det stå JA. På den **andra** lappen ska det stå NEJ. På den **tredje** lappen ska det stå JAG VET INTE.
- Flytta bort möbler som står i vägen och lägg ut lapparna i tre hörn av det rummet som ni är i.

Gör så här:

1. Läs upp påståendena och låt deltagarna svara genom att ställa sig vid en av lapparna.

2. Låt deltagarna förklara varför de har ställt sig vid det svaret som de gjort.

Om de vill ändra sitt svar efter de har hört andra svara får de göra det.

3. Fortsätt så tills ni har ställt alla påståenden. Låt gärna deltagarna komma på egna påståenden.

TIPS!

Börja med ett enkelt testpåstående så att deltagarna förstår hur metoden går till.

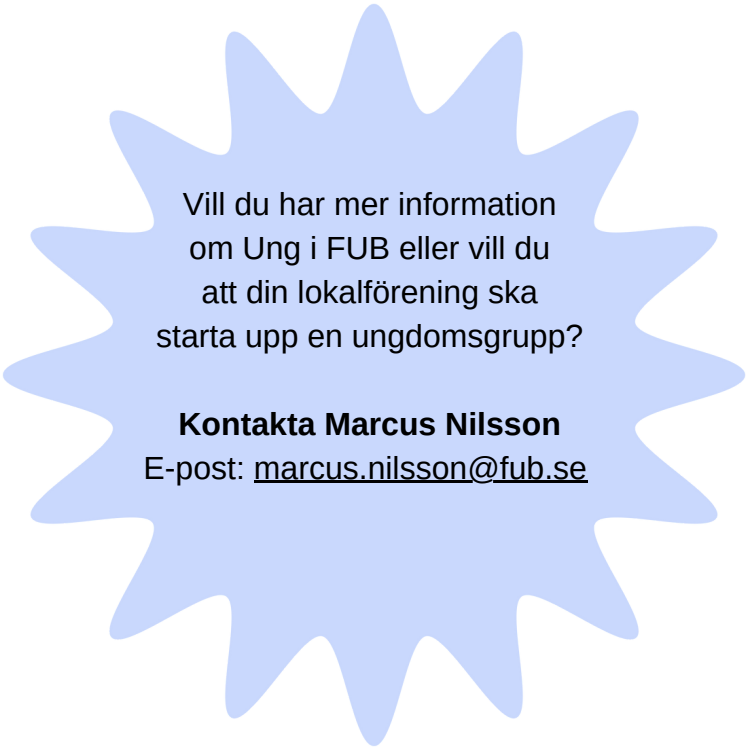
Exempel på testpåstående:

Jag tycker om att kolla på TV.

Förslag på påståenden att ställa till gruppen:

- 1.** Jag tycker att det är viktigt med tillgänglig information.
- 2.** Jag tycker att alla tidningar borde skriva sina nyheter på ett tillgängligt sätt.
- 3.** Jag tycker att det är enkelt att hitta tillgänglig information.
- 4.** Jag tycker att det borde finnas fler böcker som är skrivna på lättläst.
- 5.** Jag tycker att det är enkelt att lyssna på nyheterna och förstå vad de säger.

Vill du ha mer information om Ung i FUB eller vill du att din lokalförening ska starta upp en ungdomsgrupp?

Kontakta Marcus Nilsson
E-post: marcus.nilsson@fub.se